

Voorblad
Dankwoord

DEEL 1 het lees-en schrijfterrein al kijkend en benoemend,
verkennen, wat uitmondt in klinkerklanken onderkennen.
Herhaal het behandelde voortdurend.
Schrijven betekent hier ook: losse letters neerleggen.

	pagina
Inleiding	1
Les 1	5
Les 2	7
Les 3	9
Les 4	12
Les 5	13

LOGISCH LEREN LEZEN

Les 6	de kleine letter, de hoofdletter de beginletter, de eindletter de eigennaam begint met hoofdletter video: blokletters schrijven babobu..-lied zelf maken het woordenboek	15
Les 7	de namen van de alfabetletters voluit voor en na/achter een letter links en rechts van een letter	18
Les 8	het geluid = de klank De naam van een letter is wat anders dan de klank van een letter in een woord. spellen = de namen van de letters noemen	20
Les 9	blokletterschrift en verbonden schrift/koordschrift letters uit andere talen De grondlijn is o zo belangrijk.	22
Les 10	de zin: gewone zin, gewone vraagzin, vraagwoordzin de betekenis van een punt, van een komma de kantlijnen inacht nemen het lettertype of font	24
Les 11	Praatgeluiden zijn taalklanken. Letters zijn klankenvangers. Letters zijn woordenmakers. Taalregels helpen ons woorden te lezen en te schrijven Algemeen Nederlands spreken is o zo belangrijk.	26
Les 12	De klinker heeft het kortste letternaampje, maar een giga letterklank! Klinkerklanken maken herrie.	28

LOGISCH LEREN LEZEN

Les 13	De medeklinkerklanken zijn hoogstens fluisterklanken. Truc: letternaam min klinkerklank = medeklinkerklank De klinkerklank kan veranderen.	29
Les 14	De letter met de langste naam kan klinker zijn of medeklinker! De y is een halfklinker en een halfmedeklinker.	31
Les 15	de klinkers hardop lezen en zelf schrijven de (lees)regel de horizontale lijn <u>ligt</u> de leesrichting het dictee de enkele klinker	33
Les 16	verticaal lezen iets verticaals <u>staat</u> het vraagteken het uitroepteken leggen & liggen, zetten & staan	36
Les 17	a e i o u en de klinker y = i de alfabetklank van de klinkers, oftewel de lange klank van de klinkers	38
Les 18	de korte klank van de klinkers de lange en korte (klinker)klanken horen	39
Les 19	geen korte of lange klank van een medeklinker Spellen met klanken is niet slim, omdat ...	41
Les 20	Zo schrijven we de korte klanken: ah, eh, ih, oh, uh de uh-klank van de u en de uh-klank van de e	43

LOGISCH LEREN LEZEN

Les 21	het klinker-overzicht (1): de enkele klinkers de dubbele klinkers de meerletterklinkers Meerletterklinkers zijn lange klanken.	45
Les 22	het klinker-overzicht (2) Hoe moet ik dat lezen? de lange ij, de korte ei	48
Les 23	het klinker-overzicht (3) Meerletterklinkers zijn altijd lange klanken. Spreek Algemeen Nederlands in de klas!	51
Les 24	het woorddeel of de lettergreep het aantal woorddelen/lettergrepen zien ea, eo, ia, io, ua, uo zijn 2 woorddelen, want .. de lettergrepen/woorddelen tikken, trommelen	52
<u>DEEL 2</u>	lezen met medeklinkers, klinkers, meerletterklinkers Ik lees zo, omdat	
	Ik lees zelfs woorden met 2 of meer lettergrepen/woorddelen: meerdelige woorden Geen dwang 'nu moet je dit allemaal leren': doe desgewenst maar een deel van een les en keer later voor méér naar die les terug.	
Les 25	het basispatroon 1 woorddeel/eendelig woord met h Lezen gaat altijd op normale spreesnelheid. het verschil tussen woord, woorddeel, woordstukje het woordpaarkaartje Tip: hoe ga ik voortaan te werk? hé & hè	55

LOGISCH LEREN LEZEN

Les 26	het basispatroon 1 woorddeel / eendelig woord met p b het medeklinkerlied/de medeklinkerrap Tip: over verwarring bij het schrijven van de p, b, (d). meerletterklinkers en meerdelige woorden	59
Les 27	het basispatroon 1 woorddeel / eendelig woord met h p b j y (= j) fop-j verkleinwoord maken met -je	65
Les 28	het basispatroon 1 woorddeel/eendelig woord met h p b j y (= j) w f (ph) v Tip: nog eens het woordpaar	68
Les 29	het basispatroon 1 woorddeel/eendelig woord met h p b j y (= j) w f v t d t of d aan het eind van een de/het-woord verkleinwoord maken met -tje na lange klank verkleinwoord maken met 'tje na de y Tip: medeklinkercombinaties altijd alfabetisch laten lezen en oefenen samen met een klinker, want ...	72
Les 30	De woorden van een zin hebben namen. zinsdelen en woordsoorten	77
Les 31	de persoonsvorm vinden in de gewone (vraag)zin de nu-tijd = de tegenwoordige tijd, t.t., de toen-tijd = de verleden tijd, v.t., Tip: de persoonsvorm aanduiden met pv. Tip: geen speciale code voor zinsdelen en woordsoorten de persoonsvorm vinden in de vraagwoordzin	79

LOGISCH LEREN LEZEN

- Les 32 het basispatroon **1 woorddeel/eendelig woord** 83
 met h p b j y (=j) w f v t d n m
 verkleinwoorden maken met -tje/-pje
 verkleinwoorden maken met -ne+tje/-me+tje
 Tip: spreek woorden uit zoals ze geschreven staan
 en hussel schrijfwijzen niet door elkaar.
- Les 33 woordsoort: het lidwoord, lw. 87
 woordsoort: het telwoord, tw.
 de 3 lidwoorden: de, het ('t) een ('n)
 het telwoord 1, één, een (e-klank)
 Tip: het..-woorden desgewenst onderstrepen
- Les 34 woordsoort: het werkwoord 90
 allerlei werkwoorden
 De persoonsvorm is een verbogen werkwoord.
 Het hele werkwoord/de infinitief, inf., = een om te-woord
 Het hele werkwoord/de infinitief verklapt de tegenwoordige
 tijd van de persoonsvorm-in-het-meervoud.
 Het hele werkwoord/de infinitief = de woordenboekenvorm
- Les 35 het zinsdeel: het onderwerp, o. 93
 3 vormen van de persoonsvorm tegenwoordige tijd:
 ik-vorm, t-vorm, meervoudsvorm/n-vorm
 jij/ je (=jij) achter de persoonsvorm: géén t!
 de gebiedende wijs = de ik-vorm + uitroepteken
 Tip: noem de persoonsvorm nooit 'het werkwoord'.
- Les 36 Het hele werkwoord/de infinitief eindigt op (e)n. 97
 de stam = het hele werkwoord/de infinitief min (e)n
 de 'ik-vorm' = de al dan niet aangepaste stam
 de **persoonsvormsom** in de tegenwoordige tijd
 meervoudsvorm persoonsvorm = als infinitief/hele werkwoord
 De t-vorm geldt voor
 Tip: de rollen die bij een infinitief horen (de modelzin)

LOGISCH LEREN LEZEN

Les 37	<p>het aanpassen van de stam om de ik-vorm te krijgen nooit een dubbele medeklinker aan het eind de verlengingsregel t of d(t). het onderwerp bij de meervoudsvorm de verklaring voor de benaming 'persoonsvorm' Tip: noem de 'ik-vorm t.t. nooit 'de stam'</p>	100
Les 38	<p>woordsoort: het zelfstandige naamwoord (zn)</p>	103
Les 39	<p>het volledige basispatroon met de h p b j y (=j) w f v t d n m (1) de klemtoon een sjwa = uh-klank zonder klemtoon e met uh-klank heeft nooit de klemtoon woorden met ie + medeklinker verlengen met e(n) woorden met eind-f verlengen met e(n) verkleinwoord maken met -tje van meerdelig enkelvoudig woord op -en</p>	104
Les 40	<p>het volledige basispatroon met de h p b j y (=j) w f v t d n m (2) meervouden maken met -en f wordt v voor de e e-klank of uh-klank van de e in een woord?</p>	108
Les 41	<p>het volledige basispatroon met h p b j y (=j) w f v t d n m (3) splitsen in woorddelen: basissplitsingsregels het afbreektteken de samenstelling = een woord + een woord</p>	113
Les 42	<p>Meerletterklinkers verlengen met -e of -en</p>	115

LOGISCH LEREN LEZEN

- Les 43 **het volledige basispatroon** met 116
 h p b j y (=j) w f v t d n m s z c
 lange klank + eind-s: s verandert vaak in z voor de e
 meervouden maken met de s en 's
 's = "weglatingsteken s"/ "apostrof s"
 zo'n zulke
 het synoniem
 ë = e met trema = begin woorddeel
 herhaling verkleinwoorden van woorden die
 eindigen op a, i, o, u en y
- Les 44 **het volledige basispatroon** met 122
 h p b j y (=j) w f v t d n m s z c k c x (q)
- Les 45 **het volledige basispatroon** met 126
 h p b j y (=j) w f v t d n m s z c k c x (q) l r
 verkleinwoord maken met -tje van woorden die
 eindigen op lange klank + n/l/r
 verkleinwoord maken met -pje van woorden die
 eindigen op -lm, -rm
 verkleinwoord maken met -tje van meerdelige woorden
 die eindigen op -en, -el, -er (= uh-klank)
 -lijk(e) met uh-klank aan het eind van een meerdelig woord
- Les 46 an ank anke en enk enke in ink inke 135
 on onk onke un unk inke
- Les 47 **het volledige basispatroon** met 137
 h p b j y (=j) w f v t d n m s z c k c x (q)
 l r g/ch
 g aan het begin van een woord, maar
 g aan het eind van een woord, maar
 gg in een woord, maar
 de trappen van vergelijking
- Les 48 sch aan het begin van een woord 142
 schr aan het begin van een woord
 -isch/-ische aan het eind van een meerdelig woord

LOGISCH LEREN LEZEN

Les 49	-acht -echt -icht -ocht -ucht	144
Les 50	an ang ange en eng enge in ing inge on ong onge un ung unge verkleinwoord maken met -etje van eendelig woorden op ang/ong/ing/eng verkleinwoord maken met -inkje van meerdelige woorden op -ing	146
Les 51	-ig/-ige: de ug-klank zonder klemtoon aan het eind van een meerdelig woord	149

ABC - wals

Logisch Leren Lezen

intro

PIANO

Musical notation for the piano introduction, measures 1-4. Chords: F, C, G7, C. Time signature: 3/4.

5 strofe

PNO.

Musical notation for the first two lines of the verse, measures 5-8. Chords: C, G. Time signature: 3/4.

1. A B C D E F G H
a bee cee dee e ef gee ha

2. Zo ga ik de na - men zeg - gen

PNO.

Musical notation for the third line of the verse, measures 9-12. Chords: G, C, F, G. Time signature: 3/4.

I J K L M N O
i jee ka el em en o.
van de let - ters a tot zet. lk

PNO.

Musical notation for the fourth line of the verse, measures 13-16. Chords: C, Dm. Time signature: 3/4.

P Q R S T U V W
pee qu er es tee u vee wee
spel een woord _____ zon - der ver - war - ring

PNO.

Musical notation for the fifth line of the verse, measures 17-20. Chords: G7, G(sus4), G, C, F, G, C. Time signature: 3/4.

X Y Z
ix yp - si - lon zet
met ons al _____ fa - bet.

a b c d e f g
h i j k l m n o p
q r s t
u v w
x y z

A B C D E F G
H I J K L M N O P
Q R S T
U V W
X Y Z

het LLL klinkeroverzicht

klinkers		meerletterklinkers	
enkele	dubbele		
a . . .	aa	aaï	auw . . . au
			· ·
			· ·
o . . .	oo	ooï	ouw . . . ou
		oei	oe
u . . .	uu	ui	uw
e . . .	ee	ei	eeuw eu
		·	
		·	
i . . .	ie	ij	ieuw
·			
·			
y			

. . . puntjes betekenen:
hebben dezelfde klank.

Ik lees van links naar rechts.

Ik ga iedere klinker lezen en daarna de klank spellen.

Dubbele klinkers hebben precies dezelfde klank als de alfabetklank van de enkele klinkers: dezelfde lange klank.

Ik moet de klank van de dubbele klinker dus niet langer aanhouden, niet langer rekken, dan die van de enkele klinker!

Meerletterklinkers zijn, net als de enkele en dubbele klinkers, lange klanken.

Diverse schrijfwijzen voor een medeklinkerklank (Les 19 en 20)

j	e	k	o	f	s	c	h	i	p	t	a	x	i
i		c		v	c	k			b	d		'ks'	
y		q			z					th			
"zj"					t								
ë					sch								

j je, aai(en), yoga, journaal, Italië

k kool, cobra, Qatar

f afval

s sein, cijfer, zijn, station

p web, mep

t kant, hand, thee

x ex, ekster

ch = "g"

chr = "kr" of "gr"

sch = "sg"

schr = "sjr" of "sr"

..(i)sch = "(ie)s"

ach(t)

chry sant

schoon

schrik

fantastisch

ch = "sj"

chocola

..(i)sche = "(ie)se" fantastische

De vragen van de leerling hebben altijd voorrang!

- a. Eerst leer je het basispatroon vlot te lezen en uit het hoofd te spellen, net zoals je dat doet met het LLL Klinker-overzicht.
- b. Welke blauwe woorden in het patroon betekenen iets? Wat is hun betekenis?
- c. Zijn de blauwe woorden soms delen of stukjes van langere woorden?
Laat maar horen van welke langere woorden, want misschien is hun schrijfwijze toch wat lastiger dan je dacht.
- d. Je mag medeklinkers toevoegen om nog andere woorden te maken. Maar zo dat het basispatroon van de kolom niet verandert. **De klank van de klinker in een kolom moet dezelfde blijven.**
- e. Hoort de of het bij het woord dat je bedacht, of niet?
- f. Staat het woord in het enkelvoud of het meervoud?
- g. Wat betekenen jouw nieuwe woorden?
- h. Maak gewone zinnen, gewone vraagzinnen en vraagwoordzinnen met de woorden die je ontdekte.
Laat die opschrijven.
- i. Maak rond een woord dat je nog niet kent liefst een zinnetje waaruit duidelijk de betekenis van dat woord blijkt.
- j. Probeer woorden die hetzelfde klinken, maar die verschillend geschreven worden in één zin te combineren.
- k. Lees daarna de blauwe woorden die in de lessen staan en met het basispatroon werden gemaakt. Maak daar ook eigen tekst mee, ook vraag(woord)zinnen en zinnen met een uitroepteken, als je deze woorden niet eerder tegenkwam.
- l. Dicteer jezelf of elkaar. Dicteer je losse woorden, zeg dan eerst de zin waarin zij staan om misverstand te voorkomen. Dicteer hele zinnen zodra dat kan.

- m. Verzin samen schrijf- en spelletjes.
- n. Versier je eigen pagina's.
- o. Maak '**woordpaarkkaartjes**' als je 2 woorden verwacht.
Lees die 2 woorden **hardop** elke dag één keer, spel ze en zeg hun betekenis in een zin, totdat je ze niet meer verwacht.
- p. Lees een **taalregel hardop** elke dag één keer totdat je de taalregel automatisch toepast. Bedenk bij een taalregel voorbeeldwoorden die je nuttig(er) vindt.
- q. Geef, zodra je de naam van **zinsdelen en woordsoorten** hebt geleerd, die in een aantal van de zinnen die je dagelijks maakt aan.
- r. Maak persoonsvormsommen met ik-vorm, t-vorm en meervoudsvorm van de tegenwoordige tijd.
- s. Vraag op info@logischlerenlezen.be desgewenst de uitgebreide documenten 'werkwoordspelling tegenwoordige tijd' en/of 'werkwoordspelling verleden tijd' aan.
- t. Vraag op info@logischlerenlezen.be desgewenst nadere informatie over spellingkwesties.
Welke er op de basisschool voorkomen, zie je hieronder in Taaltest/Regelwijzer/Leerlingvolgsysteem.

TAALTEST/REGELWIJZER/LEERLINGVOLGSYSTEEM bij problemen bij lezen en/of schrijven (hierna genoemd 'spellingproblemen');

Dit is ook een meetinstrument om de mate/diepte van dyslexie -hardnekkige problemen met schrijven en/of lezen- te bepalen. Aan de hand van deze test analyseert u de schrijf-/leestaalfouten van uw leerling, waardoor u de relevante taalregels kunt opsporen en die in een passende uitleg aan de leerling kunt geven.

1. Geen 'scorelijst', maar 'taaltest'. Een 'scorelijst' is het eind van een handeling. De 'taaltest' is het begin van de behandeling en **meet** de spellinguitval.
2. De test verwijst naar alle taalregels (ook 'woordparen' met hun context worden als zodanig aangemerkt) die expliciet aan de leerling gegeven kunnen worden, gezien de per klas behandelde leerstof.
3. Bij spellingproblemen geeft de test aan **hoe lang een oudere leerling die problemen heeft**. Dat is altijd vanaf het moment waarop de leerling op schoolrijpe leeftijd (tussen 6 en 7 jaar) leert lezen en schrijven.
4. De taaltest geeft pagina-verwijzingen naar de boeken Handleiding (H), de Grammatica (G) en naar het Werkboek Dyslexie (W), alsmede naar de boeken Lezen is zilver, schrijven is goud (LS 1 t/m 4). De verwijzing naar K of M betreft het boek Klinkers of Medeklinkers van Methode De Haan 2, bestemd voor de zeer jonge of moeilijklerende leerlingen. Het Startplan bevat de basisregels van de spellingleerstof.
5. Onder een **ongeprepareerd afgenomen dictee** schrijft de leerkracht de verkeerde woorden van de leerling met daarnaast de goede woorden (zie voorbeeld H 71-72).
 - a. Het verschil tussen het foute en het goede woord is tenminste één taalregel.
 - b. Het woordbeeld dat teveel van het goede afwijkt, wordt niet beregeld. Dit zou nl. teveel regels ineens vergen. Er moet nu eerst op een gemakkelijker niveau gedictieerd worden (zie H 76 sub 3.5).
6. We beginnen altijd met het **alfabet** (zie eerste klas, onder a. t/m c.). Bijv. :
 Zijn de klinkers verkeerd geschreven, zein i.p.v. zien, duer i.p.v. deur?
 De leerkracht kijkt in de tekst en ziet onder 'Eerste klas c.' deze verschrijving staan en daarachter de remedie.
 Hij zet een kruisje achter deze rubriek (x).
 Zijn fr/vr (of ook fl/vl) verwisseld, vraai i.p.v. fraai? De leerkracht zet een **x** achter 'Tweede Klas 14'.
 Heeft de leerling een enkele **d** i.p.v. het lidwoord **de** geschreven.
 Bij de Eerste Klas wordt punt 3 (voor grammaticaregels: zie Taaltest Grammatica) aangekruist.
 Met een fluorstift kunt u de gegeven taalregel aanduiden en zo bijhouden welke regels de leerling heeft gekregen.

Nadat we alles hebben aangekruist, praten we nog wat met de leerling om vast te stellen hoe hij antwoorden geeft op de vragen die we stellen. Worden die antwoorden **in normaal-verstaanbare taal** gegeven, dan weten we dat er drie zaken normaal zijn :

- het taalgeheugen;
- het gehoor;
- de articulatie = de taalmotoriek.

We weten dan ook, dat er in het TAALGEHEUGEN meer dan 2500 woorden zitten, waarvan de gebruiker de klanksystematiek en de structuren **onbewust** kent. Constateren we een achterstand in spelling en in lezen, dan weten we dat deze wordt veroorzaakt doordat de leerling de code niet kent om gesproken taal in geschreven taal om te zetten en omgekeerd. Van die code gaan we hem, desnoods tot in de kleinste details, bewust maken met onze taalstructuurregels.

Een niet-talige factor als lichaamsmotoriek hoeven we niet te onderzoeken, omdat die evenmin een rol speelt in de taalverwerving van de kleuter, als het krijgen van de eerste tand.

N.B.: Bij taalachterstanden raden wij een psychologische test ten sterkste af. De leerling heeft een schrijftaalblokkade, door **een tekort aan expliciete, gedetailleerde, contextuele uitleg** die juist hij nodig had, waardoor hij beneden zijn kunnen blijft (en dikwijls ook gedragsproblemen krijgt), zolang daaraan niet tegemoet is gekomen. Is de blokkade door middel van de taalstructuurregels verdwenen, dan is een psychologische test veelal geheel overbodig.

Deze **TAALTEST/REGELWIJZER/LEERLINGVOLGSYSTEEM** is gebaseerd op het Leerplan Schrijven 1995 van de Centrale Raad van het Kath. Lager en Kleuteronderwijs te Brussel. Het eerste leerjaar is aangevuld met de in de Methode De Haan noodzakelijk geachte grammaticale leerstof, gezien de in die klas voorkomende spellingproblemen. De leerstof is alfabetisch vermeld. **De dikgedrukte regels zijn Startplanregels.** De regels tussen [] zijn niet geschikt voor de jongste leerlingen! Bekijk in de boeken de uitleg naast de kaders.

(N.B.: De methode De Haan voorziet in een andere volgorde van leerstofaanbod dan het Leerplan Schrijven 1995, vgl. Lezen is Zilver, Schrijven is Goud delen 1 t/m 4.

*: stof eerste klas volgens Methode De Haan

** : stof tweede klas volgens Methode De Haan

, *: etc.)

G44r wil zeggen: boek Grammatica, pagina 44 rechts.

De grammaticaregels staan op een apart overzicht.

EERSTE KLAS BASISCHOOL: éénlettergrepige woorden, types mk/mkk (alleen k=e),

	uitspraak alfabet, uitspraak klinkers	km/ mkm/mkkm G36.3 (alf.), H3 (klinkers)	.
a.	deletie (weglaten van woorden of letters) en overbodig letters toevoegen	alfabet H1 , 102(d), W23(div.), 90.1(v.t.), W158, 187(index), woordparen, -sommen	.
b.	wegens andere uitspraak dan standaarduitspraak geheel verkeerde klinkers/medeklinkers anders dan omkeringen, bijv. o i.p.v. a, g i.p.v. h wegens andere uitspraak dan standaarduitspraak	alfabet H1 , cf. 137: woordparen, -sommen H87, 96.1 naar analogie, 122.1, W23	.
c.	omkeringen (b/p/d, eu/ue, ui/uu, ie/ei, er/re, ng/gn etc.)	alfabet H1 , 137.1&2, woordparen, zie 5e kl.	.
d.	te zeer afwijkend woordbeeld ('onberegeld woord')	H76 (3.5), 120 (3.13): op eenvoudiger niveau dicteren	.
1.	a, e, i, o, u	alfabet H1, 3, 75.1 , W 3	.
2.	d/t eind woord (goud, fout, vouwt) noodzakelijk voor goed begrip van de d/t-regel (instructievolgorde): persoonsvorm/niet-persoonsvorm zie verder: syllabus tegenwoordige tijd	vraagzinnen maken, H67.2, G28.2	.
3.	e/ee eind woord (de, fee)	K51.1, H73.1 , 25.1, 26.1, [99.1 2, W112, 155.3&4]	.
4.	-eel/il (goel, gil)	W 59.2	.
5.	een (un-klank)	LS1.141, G44.3 , [H67.1, W155.3]	.
	een (één-klank)	LS1.141 , G44.1, 44r onder 3, W155.1 & 2.	.
6.	eer/ir-verwarring (peer)	H17 , [94.3, 121.2, W 84]	.
7.	eu/ui-verwarring (leuk, luik)	K84.1, H 19, 102.3	.
8.	eur/uur/ur-verwarring (uh-klank voor de r)	H 18 , [102.1&2, W 51]	.
9.	f/v /w begin woord (feest, veel, wol)	H 33-39, W 62	.
10.	f/v eind woord (af, juf.)	H 32.1, 32.2 , [33-39, W 53]	.
11.	het / ħ (ut-klank)	K99 , G44.2	.
12.	ie/ i eind woord (die, mi)	H 26.2, 82.2 [W75.1]	.
13.	korte/lange klank +medekl. (hak/haak, zit/ziet)	K48, 101, H16.1, 75.1, 75.3, 26.1, 93.1 , [W3, 79, 108]	.
14.	oor/or-verwarring (door, dor)	H 20 , W 125	.
15.	s/z begin woord (zwart, sier, zier)	H43.1 , 42-46, W 139.3, 139r-145	.
16.	s/z eind woord (baas, kast)	H 41.1, 41.2 , [W 117r, 127, 166.2]	.
17.	ui/uu-verwarring (muur)	K84.3 ,	.
18.	ij/ei (ijs, eis)	H 22-24, 120.2 (verleden tijd), 121.1(ij), 123 W25-50, zie pers.vnw. op gramm. overzicht	.

Grammatical regels:

lidwoord, pers. voornw./bezitt. voornw., telwoord, voorzetsel, werkwoord

Leestekens: punt, vraagteken, uitroepeteken

H97r 3.g, zie grammatica-overzicht

TWEEDE KLAS BASISSCHOOL : eenlettergrepige woorden, types kk, kkk, kkmm, kkkm, maximaal mmmmkmm (schraalst)*, hun meervouden en andere tweelettergrepige woorden:

1.	a, i, o, u	eind woord/-deel*	(la, zo, nu, lade)	K50r, H75.2, 72, 98, 121, K50, K49, W107, 111, 116.1	.
2.	aai, oei, ooi, ui, ei, ij, ee, eu *		(fop j-klank)	K24, 25, 30, H 51, 98.1, W 1-2	.
3.	aaien, oeien, ooiën, uien, eie/ijën			H 98, LS2.97	.
4.	au/ou *	,auw/ouw,	(paus, pauw, touw, fout, vouwt)	K39, 40, 45 H21, 81.2, 82.1, W 4-5, 159	.
5.	jou/jouw	ch		zie persoonlijk/bezittelijk vrmw.	.
	cht/g*/ch	eind woord	(nacht, dag, lach)	zie hierna onder g en onder sj	.
	cht/gd/gt	in een woord	(echter, gezegde, vroegte)	M69, H47, 79.1 & 2, 105, W 18 22, 97	.
6.	d/t	eind woord *	(hand, krant, werd)	W18.5(cht), 22.1(cht), H80(cht/gd), W70-71	.
	d/t	in een woord	(handrem)	G29.3, zie werkw., zelfst.nw., syllabi t.t, v.t.	.
7.	dubbelzetter (=verdubbeling	medekl., leggen/leggen)		K15, H86.2, 97, 95.2, 120.1, W95, 107r, 139 1&2	.
			(raadde, leidde: persoonsv. o.v.t.)	W167.1&2, bij 'onzuiv.uitspr.' H96.1	.
8.	dubbelzetter onnodig		(kasten, balken)	H97, W90.1, bij 'onzuiv.uitspr.' H96.1	.
9.	dubbelzetter onnodig		(na korte klank, dubbele=3ekl.)	H95.1, W 100.4, 107.3, 156.3 (-ige)	.
			(na lange klank, kriebel)	W19.2(g), 107.1; bij 'onzuiv.uitspr.' H96.1	.
10.	-e(e)	eind lettergreep	(zeeman/zeden)	H25.1 & 2, 73.1&2, 99.2, W112.2, 112.3	.
11.	-el /-ol		(tafel, atol)	W59.3, 155.5	.
	-em/um		(bliksem, datum,)	W109.1&2	.
	-er/-or		(boter, motor)	W150.3 & 4	.
12.	-en/e	eind woord	(lopen, dame, boven)	zie 10. K 51-53, W119-120, 155.3-5	.
				zie: werkwoord; zelfstandig naamwoord;	.
				(stoffelijk) bijv. naamwoord; bijwoord;	.
				sterk volt. deelwoord; voorzetsel	.
	-en = un-klank		(hoed+en=hoe-den, fietsen)	K52, G44.3, W155.3 & 5	.
	-enen		(regenen)	W103.1, 155.3-5	.
13.	eeuw/ieuw*		(leeuw, nieuw)	alfabet, K 32, W110r	.
14.	fr/vr/wr *		(fraai, vraag)	H39, 114.1, W 68	.
15.	g/ch	begin woord	(gaas, chroom)	H48, W16	.
	g/ch	na lange klank *	(laag, juich)	W19.2, 71.3, 71r, 110.4	.
	gd/cht		(gezegde/echter)	H80, W22,	.
	gd/gt		(legt, gelegd, jaagt, gejaagd)	W70, 71, G29.3, 61.2	.
	-gum/-chem		(kauwgum)	W109.2	.
16.	ie	in enkelvoud en meervoud	(dief, dieven, rivier)	W79.2, 80.4	.
17.	lf, lg, lk, lm, lp*		(wolf, hulp)	H 87, W 23	.
18.	n/ng/nk		(ban, bang, bank)	M153, 156, H 50.1,&2, W 121-124	.
19.	(open) lettergreep-regel		(beter)	K16, H 72, H 75.2, 98.2, 121.3,	.
				W107rechts, 112.2, 115.2, splitsen T2.20:	.
20.	lettergrepen maken		(be-ter, wan-del)	H97, 122.2, W 113-117	.
21.	p/b	eind woord*	(step/web)	H 49.2, 49.1, W 7-9	.
	p/b	begin/in woord		W 7, woordparen	.
22.	rf, rg, rk, rm, rn, rp*		(jurk, arm)	H 87, W 23.1	.
	lantaarn/hoorn		(staren, horen)	W 125.2	.
23.	samenstelling		(aaneenschrijven of niet: suikerzak/zak suiker)	H 85.2 & 3, 86.1, 117.5,	.
				H118.1 & 2 & 3, 119.1,	.
				G17.2 & 3 (ver-), 18.2 (ge-), 18.3 (er-), T2.29	.
				G53, 68, W26.2 (ij), 113r (woordsom maken)	.
				zie zelfst. naamw. tussen-e/en/s	.
				zie werkw.: (on)scheidb. ww.	.
				H117 (t/d), 121.1(ij), W26.1(ij),	.
				112.2&3(ee), W113r	.
					.

24.	sch/schr*	(scheef, schreef)	M57 , W21.2	.
25.	sj / ch	(sjaal, sjouw, chef)	H76 , W17, 77r, 83.1&2	.
26.	ts/ds*	(koets, goeds)	H31.2, W148	.
27.	uh-klank + uh-klank	(mussen, terug)	W155.4	.
28.	ur/eur + (mede)klinker	(jurk, beurt, deuren, duren)	H18.1, 18.2, 102, W51-52	.
29.	voor-/achtervoegsels (be-, er-, ge-, me-, te/ten/ter, ver-)		cf. K 50 , W 155.5, G 17.2 & 3 (ver-), G18.2 (ge-), 18.3 (er-), 89, W112, 114.2 (-aard/ baar) W114 (-loos, G13.2), 136.3 (-zaam)	.
30.	zw /s+medeklinker*	(zwart/sfeer)	H 43, W21.3&4, 139.3	.
31.	Hoofdletters	(eigernaam, Jan)	H97, G34.2	.

Grammaticaregels:

bezittelijk/persoonlijk vnw., bijv.nw./zelfst.nw., bijwoord/voorz., congruentie, enkelvoud/meervoud, verkleinwoord, onregelmatig meervoud & -verkleinwoord, jij achter persoonsv., ontleden in zinsdelen/woordsoorten, zinsdelen vinden, stoffelijk bijv.nw., sterk ww. met ij, verleden tijd/tegenw. tijd, 3 vormen van het werkvw., sterk/zwak ww., tegenw.deelwoord, voltooid deelw., toekomstige tijd, voegwoord/voorzetsel.
Leestekens: komma, dubbele punt.

DERDE KLAS BASISSCHOOL (drielettergrepige woorden)**

a.	onzuiver uitgesproken woorden, waardoor o.a. (omgekeerde) deletie	(alarm, terrein, misschien)**	H 87, 96.1, 122.1, W 23	.
1	dubbelzetter onnodig.**	(na uh-klank, dubbele, kinderen)	H95.1, W52.2,100.4, 107.3	.
2.	ch/g begin woord*	(chrysaant, gries)	H48 , W16	.
	ch/g in/eind woord*	(lachte, gebergte)	M69 , H47, 79 105, W18-22 , 97	.
	ch/g(g) in een woord*	(lachen, kachel, waggelen)	W16, 19, 97-98	.
3	f wordt v voor e.**	(lief, lieve, begrafenis)	M28r.2, W 53.1-70, G80.4 (ij-ww.),	.
4.	i/ie in een woord	(algemeen, horizon, figuur)	H74.1, 75.3, 83, 115.1 & 2, W73.2, 76 e.v.	.
5.	i/ie in een woord	(klemtoon, spiegel)	H73.3, 115.3, 116.1, 116.2&3, W78.2	.
6.	-je	(poesje, boompje**, wagonnetje)	G14.1&2, W157-159, 81.3, 118, 122.1	.
7.	mt/mbt/mpt	(damt, damp, ambt)	W8	.
8.	lei/lij/-nij/-rij	(allerlei, lekkernij, bakkerij)	W26.3&4, 27-29	.
9.	's	('s nachts, 's morgens)	W145.4, woordsom	.
10.	s wordt z voor e**	(bazen, Pasen)	W127-136, 110.1 (sem/sum)	.
11.	uw/uu *	(duw, duur)	alfabet , H75.1 , W6, 110r	.
12.	zo 'n		G67	.
13.	Hoofdletters	(kerkelijke feestdagen, Pasen) ('s Zomers... 't Is.....)	H 97.5, W 145	.

Grammaticaregels:

aanwijzend vnw./betrekkelijk vnw., bijvoeglijke/bijwoordelijke bepaling, bepaling van gesteldheid, bijv. voorbepaling/nabepaling, lijd.voorwerp/meewerkend voorwerp, voorzetselvoorwerp, scheidbaar/onscheidbaar werkvw., naamwoordelijk/werkwoordelijk gezegde.

VIERDE KLAS BASISCHOOLO

1.	asie, esie, isie, osie, usie	(televisie)	W76-78	.
2.	ch/(g)g	(goochelen, juichen)	W19.2&3, 98	.
3.	es/us + meervoud	(kubus, dremes)	W138.2&3, 108.3	.
	et + meervoud	(pakketten, lemmeten)	W139.2	.
4.	ig/ing ***	(lenig, lening, leninkje)	W23 (-lig), 122, W157.3	.
5.	ig/ug/ige **	(aardig, aardige, terug)	H114.2, W156.4 & 3, 154.2 (geen trema)	.
6.	ik/is	(uh-klank van de i, monniken, vormis)	W137-139	.
7.	lijk/luk ***	(eindelijk, geluk)	W38.2&3, W39 (-clijk/-lijk)	.

Grammaticaregels:

samengestelde zin (hoofdzin/bijzin), stoffelijk bijv. naamwoord (zilveren)**,

sterk werkwoord met ij (schrijven, want schreef)**

Leestekens:

komma voor en na aanspreking (Jij, Piet, moet...), komma voor voegwoord '(om)dat' (Hij hoorde, dat hij..)

komma tussen pauze ½2 werkwoordsvormen

VIJFDE KLAS BASISCHOOLO

1.	actie/ectie/ictie/octie/uctie	(redactie, taxi, sexy)	W13.4, 176.1	.
2.	aill/eill/euill/ill/ouill	(portefeuille)	W1-2	.
3.	air/ère/er/ert	(spectaculaire, carrière, expert)	W50, 104	.
4.	aise/aite/ête	(punaise, retraite, enquête)	W106	.
5.	atie/etie/itie/otie/utie****	(politie, munitie)	H83.2, 93.2, W76	.
	ati/iti/oti/uti	(in een woord: station)	H94.1, W77.3	.
6.	au = o-klank	(chauffeur, restaurant)	W126.1	.
7.	c = k-klank ****	(concert, speculaas)	W10-15, 50.5, 176	.
8.	ct = kt-klank	(viaduct)	H112.2, 113.1, W10-15, W176.1	.
9.	c = s-klank ****	(cel, produceren)	W10-15, 77, 83.2, 85-87, 127-136, 139-145	.
10.	Engelse woorden (computer, interview, show, team) zie sh,		W75.2&3 (ey/y), 111r(ey/y, o/ow), 126(oe-kl.)	.
11.	é/ee/er/ier	(café, cafeetje, dragee, diner, premier)	W111-112, 113 rechts	.
	-eren****	(feliciteren, functioneren)	H94.3, 116, 121.2, W85-87, 101.3	.
12.	eau/ot	(cadeau, maillot)	W111r3	.
	ea/cum/ium	(oceaan, petroleum, podium)	H94.2, W77.1&2 (ium), 109.3, 152.4	.
13.	grootte/grote	(breedte: bn/bw + te = zelfst.nw)	H99-100, W71r, 74r onder 1	.
14.	heid/-heden	(waarheid)	W 27, 48, 118	.
15.	i	(in een woord, kilo***, politici)	H 83.1, 94, 115-116, W77, 80, 137 e.v.	.
	i/-teit	(kwaliteit)	H85.1	.
16.	ia/ea/ia****	(j-klank tussen klinkers, dia, ideaal)	H94.2, 112.1, W1-2, 77, 83.1, 88, 151(trema).	.
17.	i/ie*** /-ies	(laatste letter, januari, taxi, tralies)	H26, 82.1 & 2, 83.1, W75	.
18.	iing/iig	(draaiing, buig)	W154, 151.2 (geen trema)	.
	igne/agne, eigne, ogne	(signaal, champagne)	W3, 88, 122.3	.
19.	ine/iene***	(benzine, geziene, machientje)	W79.2, 81(ie/i), 81.3 (ientje), 83r	.
20.	isch/ische/icc****/ isse//ies	(automatisch, directrice, faillissement, valies)	W82, 105.2	.
21.	ieu(s), ieur, ieel	(adieu, serieus, officieel)	H112.1, W77, 83.1&2, 88.2&3	.
22.	moelijke woorden****	(onmiddellijk, parallelogram)	lettergrepen laten zien d.m.v. som	.
23.	om/on/ond/ont****	(assimilatie: ontdekken, onbewust)	H12, G54.3&4, W9, 150	.
24.	oi/oir	(toilet, trottoir)	W175	.
25.	ou /oo/ew = oe-klank	(douche, route, scooter, interview)	W126	.
26.	s/z/c**	(begin woord, salvo, zalven)	W139-145	.
27.	s / ss / z/ c****	(in moeilijke woorden, heuse, actrice)	W10-15, 105, 127-136,	.
	-eren/(s)seren/ceren	(produceren, adviseren, applaudisseren)	W85, 86, 101.3, 104.1, 105, 135.2 (iseren)	.

vervolg vijfde klas:

28.	's (meervoud, Anna's, auto's) + verkleinwoord ****	H119.2 & 3, W111, 157-159	.
	-s (meervoud, dominees, wagens, autootjes)****	H119.3, W111.2, 113.2	.
29.	sh = sj-klank/ch**** (show, chocolade)	H76, W 6, 17, 111r	.
30.	si = sj-klank**** (pension, pensioen)	W77	.
31.	th = t-klank (thee***, althans)	W24r	.
32.	teit/tijd***/tijt (altijd, kwaliteit, electriciteit****)	H84, 85.1, W27, 33, 83	.
33.	ti = si-klank **** (station, nationaal)	H94.1, W77	.
34.	tie/sie**** (vakantie, missie)	W76-79	.
35.	trema (=deelteken)/meerv. (België, patiënt, feeën, knieën)****	W78, 151-154, 6.3 (oë/oï)	.
	koppelteken (mee-eters)	W151-154	.
36.	ua, ue, uí, uo, oa**** (fop w-klank., januari***, oase, duel)	W6, 151	.
37.	ij = i-klank**** (bijzonder)	W80.3	.
38.	Hoofdletters ** (aardrijkskundige namen, straat, dorp/stad, land)	H97	.

Grammatica regels:

trappen van vergelijking (dicht, dichter, dichtste)***, voltooid deelwoord **

Lees- en woordtekens:

aanhalingstekens (directe rede, "..."), dubbele punt voor aanhaling (directe rede), afkortingen (d.w.z., o.a.)

koppelteken (West-Vlaanderen, West-Vlaams), weglatingstekens ***('t Is... 's Ochtends... 'k Loop) m'n, z'n**

ZESDE KLAS BASISSCOOL

1.	aine/ène/êne/eine/ème/èle (migraine, crème)	W100-104	.
	air/ère/er/ert/ête/aite (spectaculaire, carrière, expert)	W50, 100-104	.
2.	atie/athie (democratie, sympathie)	W79.3, 180	.
3. ****	age, ege, ige, oge, uge (etalage)	W 73	.
	erge, erche (asperge, recherche)	W153r7	.
4.	agne, igne, ogne (Bretagne, insigne)	W3, 88.4 (eigne), 122.3	.
5.	cc = kk-klank (accordeon, accordeon, accu)	W14.1 & 14r, 15.1	.
	cc = ks-klank (accent, succes)	W13.4, 14r, 15.3, 176	.
6.	ch/sj**** (chocolade, machine, lunch)	H76, W17	.
7.	ert/ête/air/aite (expert, camembert)	W50.1&4, 100-104	.
8.	ge/gi = zj-klank**** (bagage, energie)	W73	.
9.	im-în- (importeur, inmengen)	W7-9	.
10.	j = zj-klank**** (journalist, jury)	W17, 73, 126 onderaan	.
11.	qu = k(w)-klank (aquarium, consequent)	W179, 117	.
12.	sub/sup (subsidie, supporter)	W9.1	.
13.	sz**** (enigszins, alleszins)	G10.3	.
14.	-s / -'s / -s' (2e naamval) (Jans of opa's bal, Matthias' fiets)	W111	.
15.	weglatingsstreepje (land- en tuinbouw)	W154r2 nieuw	.
16.	x = ks-klank (examen, extra)	W 176-177, 117.2	.
	xc = ks-klank (excellente)	W176-177, 117.2	.
17.	y = i-klank/ih-klank (in een woord, typisch, symbool)	W 180-181	.
	y eind woord (baby, baby'tje, baby's)	W 75, 111,	.
18.	Hoofdletters (afleidingen van aardrijkskundige namen Zuid-Belgische, Pyreneese, Bahamese)	H97, W82, 134-135	.

Grammaticaregels:

tussenklanken: e, en, s (verveloos, hondenhoek)

zie zelfstandig naamwoord

Lees- en woordtekens : weglatingstreepje

zie W154r2 nieuw

Naast het basispatroon werkt ook de taalregel als een uitnodiging aan de leerling om zelf verdere voorbeelden die onder de regel vallen te bedenken (en daarmee zinnen te maken). Je kan als docent verrast worden door spontaan huiswerk! Elke dag een taalregel 1x hardop (samen) lezen zorgt voor verankering in het brein. Een onvoorbereid dictee/leesles na een week laat zien of de leerling de taalregel al automatisch toepast.

Vul voorbeeldwoorden aan, of verander ze, als andere woorden je nuttiger lijken.

Les 25

links

----->

rechts

Ik lees van links naar rechts.
De letter die ik het eerst tegenkom,
moet ik het eerst lezen.

Les 26

Als een woord eindigt op een b,
klinkt die b als een p:
heb, hebt, Bob

Les 26

De korte klank is altijd een duo.
 Een duo van 1 enkele klinker +
 (minstens) 1 medeklinker op het eind:
hap hop hup hip heb
hapt hopt hupt hipt hebt

het duo = 2 dingen samen

Les 26

De korte klank is altijd een duo.
 Een enkele klinker + eindmedeklinker(s) geeft
 de ah-, oh-, uh-, ih-, of de eh-klank.
 Dat zijn de korte klanken.
 Maar: uw

Les 26

De korte klank is altijd een duo.
 Medeklinker + e op het eind geeft
 de uh-klank van de e : de, te, je, we, ze
 Maar: re (de muziektoon), per se

Les 26

Een woord eindigt op een p-klank.

Ik maak van dat woord mondeling een meervoud, of ik maak dat woord langer.

Hoor ik dan een p, dan schrijf ik de p.

Hoor ik dan een b, dan schrijf ik de b:

de hoop ---> want de hopen

ik hoop ---> want wij hopen

Bob ---> want Bobby

Les 26

Ik mag 1 medeklinker nooit voor 2 woorddelen/lettergrepen gebruiken.

Oftewel: Ik mag 1 medeklinker nooit 2 keer lezen in een woord.

Les 26

Ik hoor een korte klank, één medeklinker en een klinkerklank.

Ik moet de medeklinker twee keer schrijven/verdubbelen.

De eerste medeklinker maakt de korte klank.

De tweede medeklinker hoort bij de volgende klinker:

hippe Pippa, hobby

Les 27

Een verkleinwoord in het enkelvoud is altijd een 'het...-woord':
het aapje, het hapje, het piepje

Les 28

Ik schrijf jouw met de w als het om een bezit gaat:
jouw hoofd, jouw bed, jouw pet

De zin 'Die pet is van jou.' gaat ook om een bezit, maar in deze zin moet je 'jou'
zonder de w schrijven!

De taalregel hierboven is dus niet helemaal goed.

Les 28

Ik hoor het woord jouw/jou.

Ik schrijf jouw met de w, als ik dat woord kan
vervangen door: de, het.

Kan ik het woord jouw/jou niet zo vervangen, dan
schrijf ik jou zonder w:

Die pet is van jouw papa. ---> ... van de papa. = goede zin

Die pet is van jou. ---> ... van de/het. = geen goede zin

Les 28

Ik schrijf jouw met de w als ik jouw kan vervangen
door mijn.

Anders schrijf ik jou zonder w:

Die pet is van jouw papa. ---> ... van mijn papa. = goede zin

Die pet is van jou. ---> ... van mijn. = geen goede zin,
want: van mij

Les 28

De *v* staat nooit op het eind van een Nederlands woord.
Op het eind van een woord staat de *f*.

Les 29

Ik spreek de *d* aan het eind van een woord uit als de *t*.
Ik spreek *dt* aan het eind van een woord uit als de *t*:

had, bod, bid, bed, bidt, wedt, woud, houdt
Aad, dood, Huub, bied, deed, doodt, biedt, voedt

Les 29

Ik hoor een *d/t*-klank aan het eind van een woord.
Ik kan het woord langer maken met een *uh*-klank.
Hoor ik in dat langere woord de *t*, dan moet ik die *t*
ook schrijven in het kortere woord.
Hoor ik in dat langere woord de *d*, dan moet ik die *d*
ook schrijven in het kortere woord:

de wat , want de watten	het vod , want de vodden
de biet , want 3 bieten	het bed , want de bedden

Maar: voor de persoonsvorm in de tegenwoordige tijd
geldt deze regel niet, zie les 31.

Les 29

Ik heb een woord dat eindigt op ee, ie of een meerletterklinker.

Ik maak het verkleinwoord van dat woord met -tje:

Fie Fietje, thee theetje, aai aaitje, fooi footje,
ei eitje, bij bijtje, toe toetje, touw touwtje, duw duwtje

zeg: "op dubbel e, i e ..."

Les 29

Ik heb een woord dat eindigt op de enkele a, o, u, i.

Ik verklein dat woord door die enkele klinker te vervangen
door -aatje, -ootje, -uutje, -ietje:

pa paatje, opaatje, foto fotootje,
tutu tutuutje, Bibi Bibietje

zeg: "door dubbel a tee jee e" enz.

Les 29

Ik heb een woord dat eindigt op de y = i-klank.

Ik verklein dat woord met 'tje:

baby baby'tje, hobby hobby'tje

zeg: "met apostrof tee jee e"

Les 31

Ik vind de **persoonsvorm** (pv) door een gewone zin *mondeling* vragend te maken.

Ik maak dan een gewone vraagzin:

Die hond poept op de pet van Bob. (gewone zin)

Poept die hond op de pet van Bob? (gewone vraagzin)

Les 31

De **persoonsvorm** is het eerste woord van de gewone vraagzin.

En daarmee ook de **persoonsvorm** van de gewone zin die ik vragend maakte:

Poept die hond op de pet van Bob? (gewone vraagzin)

pv.

Die hond /poept/ op de pet van Bob. (gewone zin)

pv.

Les 31

De **persoonsvorm** verklapt 'de tijd van de zin'.

De tijd van de **persoonsvorm** is de tijd van de zin.

Les 31

Er is de nu-tijd, de tegenwoordige tijd (t.t.).
 Er is de toen-tijd, de verleden tijd (v.t.):

Piet /doet/ een dutje.	Piet /deed/ een dutje.
pv. t.t.	pv. v.t.

t.t. = een afkorting v.t. = een afkorting

Les 31

Piet /doet/ een dutje.	Hij /zwaait.
pv.	pv.

We zeggen:

de persoonsvorm staat in de tegenwoordige tijd, of
 de zin staat in de tegenwoordige tijd.

Les 31

Piet /deed/ een dutje.	Hij /zwaaide.
pv.	pv.

We zeggen:

de persoonsvorm staat in de verleden tijd, of
 de zin staat in de verleden tijd.

Les 31

Ik zoek de persoonsvorm in een vraagwoordzin.
 Ik maak eerst van de vraagwoordzin mondeling een
 gewone zin. Van het W-woord maak ik een D-woord.
 Van 'Hoe' maak ik 'Zo':

Wie/Welk(e)	---	>	Die
Wat	---	>	Dat
Waar	---	>	Daar
Waarom	---	>	Daarom
Wanneer	---	>	Dan
Hoe	---	>	Zo

Daarna maak ik van de gewone zin mondeling een gewone
 vraagzin:

Waar /is/ de juf? *Daar /is/ de juf. Is de juf daar?*
 pv. <----- pv.

naar aanleiding van het voorbeeldwoord **Deen** op pagina 84:

Les 32

Ik schrijf met een hoofdletter:
 een eigennaam van mensen en dieren,
 de naam van een land, stad, dorp, streek, of
 de naam van een zee, meer, rivier, beek/sloot, kanaal:

Tom, Japan, Den Haag, Vlaanderen, Noordzee, Schelde

We noemen die hoofdletternamen die geen eigennamen zijn:
 aardrijkskundige namen.

Les 32

Ik schrijf met een hoofdletter alle woorden die van hoofdletternamen zijn afgeleid:

Toms Japanse mama, de Deen, Vlaams, Nederlands

Les 32

Ik heb een eendelig woord dat eindigt op **korte klank + n of m**.
Ik maak het verkleinwoord: eendelig woord + **ne+tje/me+tje**:

man mannetje, ham hammetje, ton tonnetje, om ommetje,
dun dunnetje, vin vinnetje, hen hennetje

Les 32

Ik heb een eendelig woord dat eindigt op **lange klank + m**.
Ik maak het verkleinwoord: eendelig woord + **pje**:

naam naampje, oom oompje, duim duimpje

Les 32

De, het, een zijn lidwoorden.

Lidwoorden staan vóór een zelfstandig naamwoord:

De vis hapt naar een teen. Het visje is mooi.
lw. lw. lw.

... een teen. = ... 'n teen
Het visje ... = 't Visje ...

Les 33

Een verkleinwoord in het enkelvoud is altijd een 'het-woord': het badje, het mondje, het putje
het lipje, het tentje

Les 33

de, het/'t, een/'n: zijn lidwoorden.

een: is soms geen lidwoord, maar een telwoord.

1, 2, 3, 4,...: zijn telwoorden.

Telwoorden kan je schrijven in letters of in cijfers.

Het telwoord 1/een/één spreek ik altijd uit met een lange klank, de e-klank.

Les 34

Het hele werkwoord/de infinitief is een 'om te ...-woord':
om te... hebben, om mee te...wuiven, om te...nemen,
om te... houden, om te...duwen, om te... vinden,
om in/mee te...baden, om te... doen, om mee/op te...
meppen

Les 35

Ik schrijf en zeg ook altijd de ik-vorm als ik een bevel geef, als ik iemand iets gebied te doen: de gebiedende wijs:

Doe dat niet! Pak je pen!

de wijs = de wijze = de manier

Les 36

Alle hele werkwoorden/infinitieven, alle om te-woorden, eindigen op -e n of op -n.

-e n: moeten, dammen, doden, puffen, vinden, wennen

-n: doen, gaan, zien, staan, slaan

Les 36

Het hele werkwoord min e n of min n = **de stam** van het hele werkwoord/de infinitief.

Les 36

Ik schrijf de t-vorm altijd als: de ik-vorm + t .

Les 36

Ik schrijf de **meervoudsvorm van de persoonsvorm** net zoals de infinitief/het hele werkwoord.

Les 36

Met 'één ander dan ik' die de t-persoonsvorm krijgt, bedoelen we:
 jij/je, hij, zij/ze (1 meisje of 1 vrouw, of een ander vrouwelijk woord), u, het ..1 mens/dier/plant/ding,
 de ..1 mens/dier/plant/ding, iemand, niemand, iets, niets, maar ook: men, iedereen

Les 37

Ik schrijf nooit een dubbele medeklinker aan het eind van een Nederlands woord(deel).

Les 37

De ik-vorm tegenwoordige tijd is de al dan niet aangepaste stam van het hele werkwoord/de infinitief.

Les 37

Schrijf ik een t of een d of dt?

t.t. (tegenwoordige tijd)

eerste woord gewone vraagzin	rest van de zin
<u>persoonsvorm</u> :	Ik moet alle andere woorden van de zin
ik maak de	LANGER maken met e of e n om de
persoonsvormsom	laatste t of d te horen en te schrijven.

Les 37

De persoonsvorm is een veranderde vorm van het hele werkwoord/de infinitief, namelijk aangepast aan de 'persoon' van het onderwerp (ik, of 'één ander iemand/iets', of meerdere mensen/dieren/planten/dingen).

Les 38

Een zelfstandig naamwoord (zn.) is een de, het, een...-woord, een woord waar ik een lidwoord voor kan zetten:

Papa poft mais in het vuur. een papa, de mais
zn. zn. zn.

De, het/'t, een/'n die bij een zelfstandig naamwoord horen, zijn lidwoorden.

Les 38

Een bijvoeglijk naamwoord (bn.) zegt iets over een zelfstandig naamwoord:

De oude man doet de vette hond aan een wit touw.
lw. bn. zn. lw. bn. zn. lw. bn. zn.

De man is oud. Het touw is wit.
lw. zn. bn. lw. zn. bn.

Les 39

Het woorddeel dat ik het beste, het duidelijkste, hoor,
heeft de klemtoon: **Anne, bodem, bestaan**

Les 39

We noemen een onbeklemtoonde uh-klank een **sjwa**.
De uh-klank met de e heeft nooit de klemtoon.
De uh-klank met de e is dus een sjwa.

onbeklemtoonde uh-klank = uh-klank zonder klemtoon

Les 39

Hoor ik een uh-klank mét klemtoon, dan schrijf ik
die uh-klank met een u :
hutten, putten, duffe, dutten, tutten.

Les 39

Een eindelijk woord eindigt op ie + medeklinker.
Als ik dat woord langer maak met -e of -en
blijft de ie staan:
diep diepe, tien tien, dief dieven.

Les 39

Ik heb een woord met lange klank + f.
 Ik maak dat woord langer met -e of -en.
 De f verandert in een v:
 naaf naven, doof dove, 1 dief 2 dieven, weef weven,
 boef boeven

Les 39

Ik heb een meerdelig woord dat een enkelvoud is
 en eindigt op -en.
 Ik maak het verkleinwoord met -tje:
 haven haventje, oven oventje.

Les 39

Ik heb een meerdelig woord dat een enkelvoud is
 en eindigt op een uh-klank.
 Ik maak het verkleinwoord met -pje:
 bodem bodempje, museum museumpje

Les 40

Ik schrijf het meervoud van een zelfstandig naamwoord
 meestal met -e n: 1 duim 2 duimen, 1 hond 2 honden

Ook de meervouden van persoonsvormen schrijf ik
 met -e n.

Les 40

Ik heb een woord dat eindigt op een lange klank + f.

Ik maak dat woord langer met e of en.

Ik verander de f in een v :

doof dove doven, beef beven, dief dieven, vijf
vijven, boef boeven, hoef hoeven, wuif wuiven

Maar: foef foefen, poef poefen, (s)toef (s)toefen.

Les 40

Ik spreek de enkele e aan het eind van een woord uit
met de uh-klank:

de, einde, einden, bodem

Les 40

Ik zie een woord met 2 woorddelen.

In het woord zie ik e + 1 medeklinker + e.

Ik spreek de eerste e uit met de e-klank.

Ik spreek de tweede e uit met de uh-klank*:

*sjwa

hete, heten, heden, benen, weten, nemen, meten

basissplitsingsregels: Hoe splits ik een woord in zijn
woorddelen/lettergrepen?

Les 41

Ik zie een klinker, 1 medeklinker en een klinker.
Ik splits vóór die medeklinker:
dame da-me, oude ou-de, pyjama py-ja-ma

Les 41

Ik zie 1 medeklinker tussen klinkers staan.
Ik splits vóór die medeklinker:
dame da-me, oude ou-de, diepe die-pe, pyjama
py-ja-ma

Les 41

Ik zie een klinker, 2 medeklinkers, en een klinker.
Ik splits tussen de 2 medeklinkers:
Tommy Tom-my, liften lif-ten, wenden wen-den

Les 41

Ik zie 2 medeklinkers tussen klinkers staan.
Ik splits tussen de 2 medeklinkers:
Tommy Tom-my, liften lif-ten, wenden wen-den

Les 41

een woord + een woord = een samenstelling

aan + nemen = aannemen

(de) hand + (het) vat = het handvat

(het) puin + (de) hoop = de puinhoop

zo + even = zo-even (met het **koppelteken**, want anders lees ik: zoeven)

Les 41

Ik maak een samenstelling van een woord dat eindigt op dubbele e. De dubbele e blijft staan:

mee + nemen = meenemen

thee + pot = theepot

Les 43

Ik maak een woord dat eindigt op een s langer met -e /-en.

De eind-s verandert vaak in een z:

haas hazen, boos boze, vies vieze, mees mezen,

huis huizen, wijs wijze wijzen, neus neuzen

Les 43

De z staat nooit aan het eind van een Nederlands woord of woorddeel!

Maar: puzzel (Puzzel komt van het Engelse woord puzzle.)

Les 43

Ik maak ook meervouden van zelfstandige naamwoorden met de letter s:

1 meisje 2 meisjes, 1 bonbon 2 bonbons

Een uitgebreid overzicht van wanneer het meervoud met -en, en/of met -s geschreven wordt, vind je op www.dutchgrammar.com

Les 43

Een woord eindigt op een enkele klinker: a, o, u, i, y.

Ik maak het meervoud met 's : 's: "apostrof es"

oma's auto's menu's mini's hobby's

Les 43

Ik zie een e met twee puntjes erboven: ë .

Zoiets heet 'de e met trema' of 'de e trema'.

De ë geeft aan: met deze letter begint een woorddeel:

Zoë, tweeën, sleeën, drieën

Les 43

Ik hoor aan het eind van een woord a, i, o, u.

Ik verklein dat woord met aatje, ietje, ootje, uutje:

pyjama	pyjama's	pyjamaatje
kiwi	kiwi's	kiwietje
jojo	jojo's	jojootje
menu	menu's	menuutje

Maar: haiku'tje, tiramisu'tje wegens hun u = oe-klank

Les 43

Ik heb een woord dat eindigt op -y.

Ik verklein dat woord met -'tje

baby'tje, pony'tje

Les 44

Ik zie altijd: q + u + klinker.

Ik spreek die meestal samen uit als: k + w + klinker:

quiz, quad, qua, status quo

Maar bij woorden uit het Frans als k + klinker:

quiche, Dominique, qui vive

Les 45

Een woord eindigt op korte klank + n / l / r .

Ik verklein de betekenis van dat woord met -etje:

pannetje, bolletje, karretje

Les 45

Een woord eindigt op **lange klank + n / l / r** .
 Ik verklein de betekenis van dat woord met **-tje**:
 maantje, kooltje, buurtje, uiltje, deurtje, treintje.

Les 45

Een woord eindigt op de letters **-lm, -rm**.
 Ik verklein de betekenis van dat woord met **-pje**:
 palmpje, armpje, wormpje, filmpje, helmpje

Les 45

Een meerdelig woord eindigt in het enkelvoud op
-en, -el, -er (= uh-klanken).
 Ik verklein de betekenis van dat woord met **-tje**:
 laken lakentje, bundel bundeltje, ladder laddertje

Les 45

Ik hoor **ve-** aan het begin van een woord.
 Ik schrijf altijd **v e r-**: verhaal, verkeer, verrassen
 Maar: veranda, venijn, velours (zeg: "veloer", Frans woord)

Les 45

Ik hoor -luk(ke) zonder klemtoon aan het eind van een woord.

Ik schrijf **-lijk(e)**: (zeg: el lange ij ka e)
 dadelijk, vrolijk(e), huwelijk, vriendelijk(e), eerlijk(e), lelijk(e)
 eigenlijk(e), moeilijk(e), makkelijk(e), verrukkelijk(e)

Les 47

Ik hoor aan het begin van een woord een g-klank.

Ik schrijf een g:

gat, gaaf, gok, goor, gul, guur, gil, geld, geel.

Maar: chloor, chroom, chaos

Les 47

Ik hoor aan het eind van een woord een g-klank.

Ik schrijf een g: dag, zaag, log, hoog, brug, big, wieg,
 weg, leeg

Maar: ach, de lach/ik lach, och, noch...noch*, doch, toch,
 joch, ik poch, de kuch/ik kuch, zich, pech, ik juich

Les 47

Ik hoor een korte klank + g-klank + klinkerklank.

Ik schrijf agge, ogge, ugge, igge, egge:

vlaggen, logge, bruggen, liggen, zeggen.

Maar: lachen, kachel, hachje, echo, lichaam, richel,
bochel, rochel, pochen, parochie, kuchen, "uche uche"

Les 47

Ik schrijf na een lange klank altijd één g:

lage, hoge, spugen, vlieger, zegen.

Maar: biechten, giechelen, goochelen, goochem, loochenen,
huichelen, juichen.

Les 48

Ik hoor de sg-klank* aan het begin van een woord.

Ik schrijf **sch**:

schaal schoon schuld schip schelp schuim

*Zeg: es gee-klank

Zeg: Ik schrijf es cee ha.

Les 48

Ik hoor de sr-klank* aan het begin van een woord.
 Ik schrijf **schr**:
 schraal schroef schrik schreeuw

*Zeg: es er-klank

Zeg: Ik schrijf es cee ha er.

Les 48

Ik hoor de klank -ies aan het eind van een woord met 2 of
 meer woorddelen.
 Ik kan dat woord ook eindigen met de klank -iese.

Ik schrijf die laatste klanken met -isch of -ische*:
 magisch magische, logisch logische,
 fantastisch fantastische, Belgisch Belgische.

Maar: precies precieze

* Zeg: i es cee ha, of i es cee ha e.

Les 49

Ik hoor agt, egt, igt, ogt, ugt aan het eind van een woord.
 Ik schrijf acht* echt icht ocht ucht:
 nacht recht licht bocht lucht

Maar: om te vlaggen	men vlagt
om te raggen	hij ragt
om in te loggen	wie logt in ?
om te bloggen/vloggen	ze blogt/vlogt
om te liggen	hij ligt
om te leggen	zij legt
om te zeggen	jij zegt
om te dreggen	iemand dregt naar
om te eggen	de boer egt

* "a cee ha tee" enz.

Les 50

Ik schrijf hetzij -ng, hetzij -nk in een woord(deel).

Les 50

Ik heb een eindelijk zelfstandig naamwoord dat eindigt op ang/ong/eng/ing.
 Ik maak het verkleinwoord met dat woord + etje:
 wang wangetje, tong tongetje, krenk krengetje, ding dingetje
 Ook: jongen jongetje.

Les 50

Ik heb een meerdelig zelfstandig naamwoord dat eindigt op -ing.

Ik maak het verkleinwoord met -inkje:

paling palinkje, woning woninkje, bunzing bunzinkje,
fitting fittinkje, helling hellinkje

Maar: wandelingetje, leerlingetje

Les 51

Ik hoor de klank ug aan het eind van een meerdelig woord.

Die klank ug heeft niet de klemtoon in dat woord.

Ik schrijf altijd -ig(e)*:

jarig, nodig, nuttig, zielig, bezig, treurig

jarige, nodige, nuttige, zielige, bezige, treurige

*: "i gee of i gee e"

Les 51

Ik hoor aai/ooi/oei/ui + ug-klank.

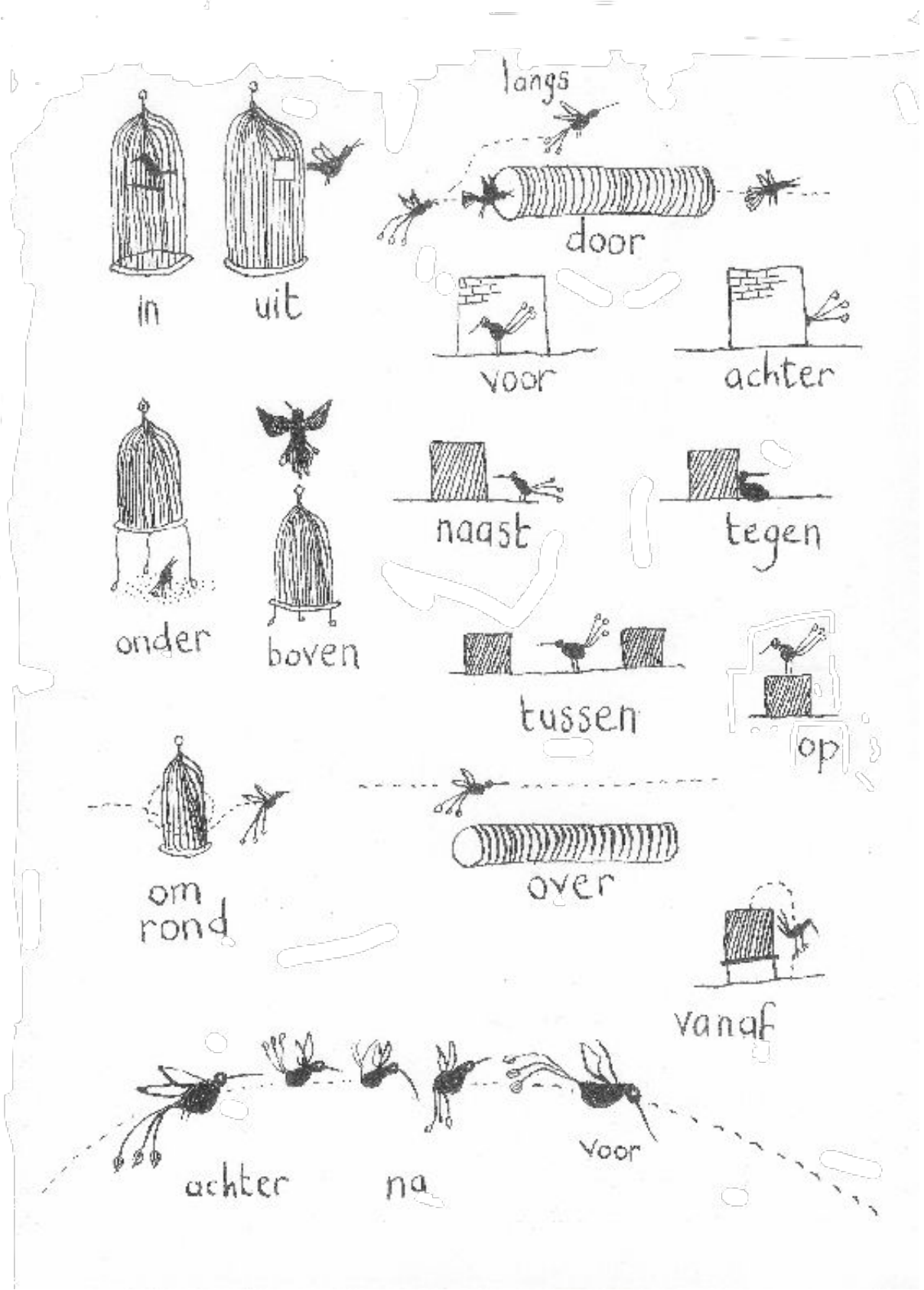
Ik schrijf altijd -ig(e):

lawaaig lawaaiige, zoiig zoiige, goeiig goeiige,

buiig buiige

Een trema is hier niet nodig, want in het Nederlands bestaat er geen ii die als één klank wordt uitgesproken.

Pas als er verwarring over de uitspraak kan ontstaan (bijvoorbeeld bij oe oë, ie ieë, ee eeë) zetten we in Nederlandse woorden een trema.

Voorzetsels geven een plaats aan:
een plaats in de ruimte, of
een plaats in de tijd.

Maak zinnen met deze voorzetsels en/of tekeningen, of laat het voorzetsel raden door een toneeltje op te voeren.

het voorzetsel (= woordsoort!)

Ik weet wat een **voorzetsel** is:

	aan	achter	bij	beneden	boven	binnen	
om							buiten
op							door
onder			Ik sta				in
over			loop				langs
rond			spring				met
rondom			enz.				na
te (= in)							naar
tegen							naast
tegenover	tot	tussen	uit	van	vanaf	voor	zonder

het voorzetsel (= woordsoort)

Ik weet wat een **voorzetsel** is: (de moeilijke)

aangaande, behalve, behoudens, betreffende, gedurende,
hangende (= tijdens), jegens, omstreeks, omtrent, ondanks,
per, pro, rondom, sedert, sinds, staande (= gedurende),
terwijl, tijdens, volgens, wegens

De zinsdelen van een zin vinden = de zin ontleden = bepalen welke woorden van de zin bij elkaar horen.

We gaan de woorden van de zin stuk voor stuk verplaatsen.

Dat is de verplaatsingsproef.

Ik maak van de zin eerst een gewone vraagzin.

Daarna verplaats ik telkens 1 ander woord.

Mijn moeder koopt een mooi boek voor mijn broer.

Koopt mijn moeder een mooi boek voor mijn broer?

Kan koopt vooraan in de zin?

Koopt mijn moeder ...? Ja, dan maak ik een goede vraagzin.

Ik zet streepjes rond 'koopt':

Mijn moeder /koopt/ een mooi boek voor mijn broer.

Kan 'moeder' vooraan in die vraagzin?

Nee. Mijn /koopt/ moeder een mooi boek: is geen goede zin.

Ik verplaats het volgende woord vooraan erbij.

Kan 'mijn moeder' vooraan in die vraagzin?

Ja. Mijn moeder koopt een mooi boek....: is een goede zin.

'Mijn moeder' hoort dus in die volgorde bij elkaar.

Ik zet streepjes rond wat bij elkaar hoort.

/ Mijn moeder / koopt/ een mooi boek voor mijn broer.

Kan 'een' vooraan in die vraagzin?

Nee. Een koopt mijn moeder mooi boek... ? = onzin.

Ik verplaats het volgende woord vooraan erbij.

Kan 'een mooi' vooraan in de zin?

Nee: Een mooi koopt mijn moeder boek... ? = onzin.

Ik verplaats het volgende woord vooraan erbij.

Kan 'een mooi boek' vooraan in de zin?

Ja. Een mooi boek koopt mijn moeder voor mijn broer = een goede zin. Op 'Een mooi boek' ligt dan de nadruk.

'Een mooi boek' hoort dus bij elkaar.

Ik zet dus streepjes rond 'een mooi boek':

/Mijn moeder / koopt / een mooi boek / voor mijn broer.

Doe je hetzelfde met het laatste stukje van de zin, dan zal je ontdekken dat 'voor mijn broer' ook bij elkaar hoort.

ZINSDLEN VINDEN

Ik heb een zin:

Mijn moeder koopt een mooi boek voor mijn broer.

Ik kijk hoeveel goede zinnen ik van die zin kan maken.

Dit heet de 'verplaatsingsproef'.

Dit doe ik mondeling, door telkens te proberen welk ander stuk van die zin ik vooraan in de zin kan plaatsen.

Aan weerszijden van dat verplaatsbare stukje zin zet ik streepjes.

Ik begin met een gewone vraagzin te maken en zet rond het eerste woord van die vraagzin allereerst de streepjes.

Koopt mijn moeder een mooi boek voor mijn broer?

Een mooi boek koopt mijn moeder voor mijn broer.

Voor mijn broer koopt mijn moeder een mooi boek.

Dus:

/Mijn moeder / koopt / een mooi boek / voor mijn broer /.

Het eerste en laatste streepje laten ik voor het gemak weg. Dus:

Mijn moeder / koopt / een mooi boek / voor mijn broer.

Ik zie nu hoeveel zinsdelen mijn zin heeft en welke woorden bij elk zinsdeel horen.

Ik zie in mijn zin 4 zinsdelen.

Ieder zinsdeel heeft een naam.

In les 31 leer je de naam van dit zinsdeel: de persoonsvorm.

Het zinsdeel de persoonsvorm (pv.) is het eerste woord van de gewone vraagzin.
En daarmee ook de persoonsvorm van de gewone zin die ik vragend maakte:

Mijn moeder / koopt / een mooi boek voor mijn broer.
pv.

Een extraatje:

Alles wat vóór de persoonsvorm staat of kan staan, is altijd 1 zinsdeel en heeft dus één bepaalde (zinsdeel)naam!

SPELSPELLETJES Les 25 t/m 51

Ga je ze zelf verzinnen?

Ga je je spelletje doorgeven aan info@logischlerenlezen.be om op deze plaats te zetten?

Dat zou super zijn!!

En als je dat leuk vindt, zetten we ook erbij wie dat spelletje verzonnen heeft/hebben en op welke basisschool die auteur(s) zit(ten).

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
a	pa	ap	aap		ape	appe
o	po	op	oop		ope	oppe
u	pu	up	uup		upe	uppe
i	pi	ip	iep	pie	ipe	ippe
					iepe	
e	pe	ep	eep	pee	epe	eppe

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
a	ba	ab	aab		abe	abbe
o	bo	ob	oob		obe	obbe
u	bu	ub	uub		ube	ubbe
i	bi	ib	ieb	bie	ibe	ibbe
					iebe	
e	be	eb	eeb	bee	ebe	ebbe

Alvast een weetje: bijzonder] Je zegt "biezonder". Raar hè.

Met de w kan je niet zo'n basispatroon laten zien. Want:
De w staat in Nederlandse woorden alleen aan het eind van de meerletterklinkers uw, eeuw, ieuw, auw, ouw en in het woord murw.

De medeklinker w kent alleen uwe in rijtje 6.

Maar dat bespreken we in Les 42, waar we de meerletterklinkers gaan verlengen met -e of -en.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
a	fa	af	aaf		ave / afe	affe
o	fo	of	oof		ove / ofe	offe
u	fu	uf	uuf		uve	uffe
i	fi	if	ief	fie	-	iffe
					ieve / iefe	
e	fe	ef	eef	fee	eve	effe

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
a	va	af	aaf		ave / afe	affe
o	vo	of	oof		ove / ofe	offe
u	vu	uf	uuf		uve	uffe
i	vi	if	ief	vie	-	iffe
					ieve/ iefe	
e	ve	ef	eef	vee	eve	effe

De v staat in Nederlandse woorden nooit aan het eind van een woord en daarmee ook niet aan het eind van een woorddeel.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
a	ta	at	aat		ate	atte
o	to	ot	oot		ote	otte
u	tu	ut	uut		ute	utte
i	ti	it	iet	tie	ite	itte
					iete	
e	te	et	eet	tee	ete	ette

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
a	da	ad	aad		ade	adde
o	do	od	ood		ode	odde
u	du	ud	uud		ude	udde
i	di	id	ied	die	ide	idde
					iede	
e	de	ed	eed	dee	ede	edde